DEN DANSKE ØKONOMISKE SITUATION[1]

Den økonomiske aktivitet har i den forløbne del af 1956 været påvirket af *ekstraordinære faktorer:* først en ualmindelig lang frostperiode og senere strejkerne i marts–april. Herved er igangsættelsen af nybyggeri og den sædvanlige sæsonopgang i industriproduktionen blevet forsinket.

I Det økonomiske Sekretariats årsoversigt, der blev afsluttet den 10. marts, er der regnet med, at den nedgang i den samlede efterspørgsel, som satte ind i 1955, i løbet af indeværende år vil blive bragt til ophør og afløst af stigende efterspørgsel og forøget økonomisk aktivitet. Bl.a. på grund af de nævnte ekstraordinære forhold er der ikke på det nuværende tidspunkt mulighed for at danne sig et skøn over denne prognoses holdbarhed.

For den udenlandske efterspørgsel – eksporten – tegner udsigterne sig imidlertid i øjeblikket mørkere, end da den økonomiske årsoversigt blev afsluttet, idet der siden da er indtruffet et stærkt fald i smørprisen. Den *nedgang i landbrugets indtægter,* som bliver en følge heraf, vil modvirke de tendenser til opgang i den samlede indenlandske efterspørgsel, som er udløst ved *lønstigningen for arbejdere og tjenestemænd,* men næppe ophæve den. Formentlig kan det derfor stadig anses for sandsynligt, at den økonomiske aktivitet vil vokse i den kommende tid. Man må derfor også regne med en stigning i importen, som med de nuværende udsigter for landbrugseksporten kan blive farlig for valutabalancen, idet det er tvivlsomt, om der kan skaffes fuld dækning gennem forøgelse af industrieksporten og højere indtægter fra skibsfarten. Handelsstatistikken for januar kvartal viser ganske vist en betydelig fremgang i industrieksporten i sammenligning med januar kvartal i 1955, men man tør ikke gå ud fra, at stigningstakten fra 1954 til 1955 kan opretholdes, dels fordi der kan opstå vanskeligheder ved at udvide produktionen tilstrækkeligt, dels fordi de gunstige afsætningsforhold i udlandet kan forringes. I denne forbindelse kan navnlig henvises til virkningerne af de foranstaltninger, der i England er gennemført for at dæmpe efterspørgslen, og til udviklingen i U.S.A., hvor produktionens fremskridt i den sidste tid er foregået i aftagende tempo.

[1] Se også tabelbilaget bag i heftet.

INDUSTRIEN

Årets første måneder viser normalt stigende industriproduktion. Dette var også tilfældet i februar i år, hvor produktionsindekset steg til 119 mod 116 i januar, men stigningen var svagere end på samme tid de foregående år, og i marts gik indekset igen tilbage til 116.

Medens årsagen til, at stigningen i produktionen fra januar til februar i år indskrænkede sig til 3 points (mod 7 points i hvert af de to foregående år), i hvert fald delvis må søges i de klimatiske forhold, skyldtes produktionsnedgangen i marts i ganske overvejende grad *strejkerne,* der fra omkring midten af måneden helt standsede arbejdet i en række virksomheder og indirekte også må antages at have påvirket produktionen i nedadgående retning i virksomheder, hvor arbejderne ikke var gået i strejke. For industriens vedkommende fandtes de direkte strejkeramte virksomheder især i grupperne »papir- og grafisk industri«, »jern- og metalindustri« og »transportmiddelindustri«. I disse grupper gik produktionsindeksene ned fra henholdsvis 123, 143 og 153 i februar til 112, 136 og 116 i marts. Det må dog bemærkes, at nedgangen i produktionsindekset giver et for stærkt indtryk af strejkernes direkte virkninger på industriens samlede produktion. Det månedlige produktionsindeks bygger alene på oplysninger fra de større virksomheder, og da strejkerne for industriens vedkommende overvejende omfattede store virksomheder, bliver nedgangen, inden for det udsnit indekset omfatter, relativt stærkere end for industrien som helhed.

På forhånd må det antages, at *industriproduktionen i april* var påvirket af strejkerne i mindst samme omfang som i marts. Forligsmandens mæglingsforslag blev ophøjet til lov den 13. april, og arbejdet skulle have

Industriproduktionen.
(Procentvis forandring fra tilsvarende periode det foregående år).

	1. kvt. 1955	2. kvt. 1955	3. kvt. 1955	4. kvt. 1955	1. kvt. 1956	1954	1955
Næringsmiddelindustri	+ 4	÷ 2	+ 7	+ 1	÷ 1	+ 3	+ 2
Tekstilindustri	+ 4	÷ 3	÷ 9	÷14	÷13	÷ 4	÷ 6
Fodtøjs- og beklædningsindustri	+ 5	÷ 3	÷10	÷16	÷18	+ 2	÷ 6
Træindustri	+ 4	+ 2	+ 5	÷ 1	÷ 7	+ 4	+ 3
Papir- og grafisk industri	+ 5	+ 3	+ 3	+ 1	÷ 3	+10	+ 3
Kemisk industri	+ 3	÷ 7	+ 2	÷ 1	+ 2	+ 9	÷ 1
Sten-, ler- og glasindustri	0	÷ 9	÷ 4	÷ 8	÷10	+ 5	÷ 6
Jern- og metalindustri	+10	+ 4	0	÷ 2	÷ 5	+16	+ 3
Transportmiddelindustri	+ 6	+ 1	+ 1	+ 1	÷ 8	+22	+ 2
Industrien ialt	+ 5	÷ 1	0	÷ 3	÷ 6	+ 9	0
Heraf:							
Konsumvareindustri	+ 4	÷ 2	0	÷ 3	÷ 4	+ 5	0
Produktionsmiddelindustri	+ 7	+ 1	0	÷ 2	÷ 7	+14	+ 1

været genoptaget samme dag, men lovgivningsmagtens indgreb i arbejdskonflikten førte til omfattende proteststrejker, der også standsede arbejdet i virksomheder, som ikke hidtil havde været strejkeramt. Først den 16. april blev arbejdet genoptaget praktisk taget overalt, idet dog sømændene og nogle rugbrødsbagere i København fortsatte den ulovlige strejke måneden ud. På den anden side var chaufførstrejken i de store oliefirmaer standset ved lov allerede den 6. april, hvorved faren for olie- og benzinmangel var afværget også for industriens vedkommende.

BYGGEVIRKSOMHEDEN

For de tre første måneder af 1956 foreligger oplysninger om boligbyggeriet i hovedstadsområdet samt 5 provinsbyer (Århus, Odense, Aalborg, Nørre Sundby og Esbjerg) og disses forstæder. Antallet af *påbegyndte lejligheder* i dette tidsrum er opgjort til 1862 (januar kvartal 1955: 1240), men samtidig fuldførtes 2205 lejligheder (januar kvartal 1955: 2785), hvorved antallet af *lejligheder under opførelse* i løbet af januar kvartal formindskedes med ca. 350 til ca. 11800. I marts var antallet af påbegyndte lejligheder dog lidt større end antallet af fuldførte lejligheder. Antallet af påbegyndte lejligheder i de større byområder var ca. 50 pct. større end i januar kvartal 1955, men med gunstigere vejrforhold ville der utvivlsomt allerede være blevet igangsat endnu mere boligbyggeri. Herpå tyder, at antallet af givne, men endnu ikke udnyttede byggetilladelser gennem hele kvartalet var stigende.

For *hele landet,* eksklusive de egentlige landkommuner, anslås antallet af lejligheder under opførelse pr. 1. april 1956 til 18800 mod 20700 på samme tidspunkt i fjor. De tilsvarende tal for det igangværende boligbyggeri pr. 1. april 1954, 1. april 1953 og 1. april 1952 var henholdsvis 22000, 21300 og 17500.

ARBEJDSLØSHEDEN

Ved udgangen af februar var det *samlede antal ledige* blandt de arbejdsløshedsforsikrede nået op på 140000, hvilket svarer til en arbejdsløshedsprocent af 20.5. I løbet af marts reduceredes ledigheden med ca. 10000, hvorved arbejdsløshedsprocenten gik ned til 19.1 mod 14.0 på samme tidspunkt i 1955. Det må dog tilføjes, at opgørelsen pr. ultimo marts i år var påvirket af arbejdskonflikten og den efterfølgende påskeuge. De direkte konfliktdeltagere er ikke medtaget som arbejdsløse, medens arbejdsløshedskassemedlemmer, der var arbejdsløse ved konfliktens begyndelse, fortsat er betragtet som ledige, uanset om de var udelukket fra at oppebære understøttelse gennem arbejdsløshedskasserne. Medlemmer, som uden at være direkte konfliktdeltagere blev ledige som følge af konfliktens virkninger, er medregnet i statistikken som arbejdsløse.

Siden udgangen af marts er arbejdsløsheden gået stærkt tilbage. Ved ugeopgørelsen den 16. maj taltes ca. 48000 arbejdsløse, hvilket giver en arbejdsløshedsprocent af 7.2. Men ledigheden lå dog *stadig noget højere* end på det tilsvarende tidspunkt i 1955.

LANDBRUGET

Husdyrproduktionen lå i gennemsnit for januar kvartal 9–10 pct. lavere end i januar kvartal i fjor. *Mælkeproduktionen* var trods nedgang i antallet af malkekøer et par procent større end i fjor, og for *okse- og kalvekød* var der en stigning på ca. 7 pct., men *ægproduktionen* gik ned med næsten 9 pct., og *flæskeproduktionen* var omtrent en femtedel mindre end i januar kvartal 1955. Den sidste svinetælling omkring midten af april viser imidlertid fortsat *stigning i svinebestanden*. På dette tidspunkt var det samlede antal svin siden begyndelsen af året steget med ca. ½ mill. stk. til næsten 4.5 mill. stk. mod ca. 4.7 mill. stk. i april 1955. Det samlede antal søer var nået op på 507000 mod 473000 i april i fjor, og heraf var 129000, henholdsvis 97000 drægtige for første gang.

Prisnoteringer for de vigtigste husdyrprodukter.
(Gennemsnit af ugentlige noteringer).

Kr. pr. kg	Smør	Flæsk	Æg	Kød
Januar–marts 1955	6,65	4,00	3,04	1,90
Januar–marts 1956	7,65	4,31	3,47	2,10

Trods den betydelige nedgang i de producerede mængder er *værdien af den animalske produktion* opgjort til samme beløb som i januar kvartal 1955, nemlig gnstl. knap 490 mill. kr. pr. måned, idet der for samtlige de vigtigste produkter er opnået højere priser end i fjor.

Smørnoteringen – det såkaldte afregningstal – var i hele januar kvartal uforandret 7.65 kr. pr. kg, men de priser, der kunne opnås ved eksport, var gennem det meste af perioden væsentligt lavere, og afregningstallet kunne kun holdes oppe ved betydelige tilskud fra smøreksportudvalgets reguleringsfond. I de første 3 uger af 1956 var prisen ved salg til England ca. 8,20 kr. pr. kg f.o.b., men i den sidste uge af marts var den faldet til 6.70 kr. pr. kg. Nedgangen fortsatte i de følgende uger, og i begyndelsen af maj opnåedes kun 5.39 kr. pr. kg på det engelske marked, næsten en trediedel mindre end ved årets begyndelse. Forinden havde smøreksportudvalget den 19. april sat afregningstallet ned fra 7.65 til 6.50 kr. pr. kg, og den 26. april fulgte en ny nedsættelse til 5,75 kr. På samme tidspunkt i fjor var afregningstallet 6.65 kr. pr. kg.

Baggrunden for sammenbruddet på smørmarkedet må først og fremmest søges i afsætningen af de *amerikanske overskudslagre,* der hindrede eksporten af dansk smør til en række sekundære markeder – især Vesttyskland og Finland. Herved blev eksporten til England større, end hvad der svarede til de gældende priser. Desuden var der i januar kvartal store tilførsler af *new zealandsk og australsk smør* til det engelske marked, og prisfaldet på disse sorter påvirkede også de priser, der kunne opnås for dansk smør. Ifølge den engelske importstatistik indførte England i januar kvartal ialt ca. 108 mill. kg smør mod 92 mill. kg i januar kvartal i fjor, deraf fra Danmark henholdsvis ca. 20.5 og 12.5 mill. kg.

Markedsberetningerne fra den allersidste tid tyder på en *stabilisering af smørmarkedet,* hvilket vel bl. a. hænger sammen med, at de amerikanske overskudslagre er udsolgt. Desuden kan der af sæsonmæssige årsager ventes en nedgang i tilførslerne fra New Zealand og Australien til det engelske marked, men der findes betydelige lagre af new zealandsk og australsk smør på kølehus i England. I denne forbindelse kan også nævnes, at den nye handelsaftale med Sovjetunionen indeholder tilsagn om at aftage 10000 tons dansk smør i de 2 år, aftalen gælder. Der foreligger dog endnu intet om, hvornår leveringer skal finde sted.

Hvad *baconmarkedet* angår, har noteringerne i London for dansk bacon været uforandret siden den 23. februar, da de ansattes til 304, 294 og 280 s. pr. cwt. for henholdsvis 1., 2. og 3. kvalitet. Det vil sige, at de danske eksportører til England foruden den faste minimumspris af 240 s. pr. cwt. har opnået et tillæg på henholdsvis 34, 24 og 10 s. pr. cwt. (= forskellen mellem noteringerne og 270 s. pr. cwt.) for den ganske vist stærkt formindskede baconeksport.

Den britiske regerings beslutning om at lade baconindførslen overgå til privat handel fra den 1. oktober 1956, da langtidskontrakten om køb af dansk bacon udløber, og samtidig indføre en *værditold på 10 pct. på bacon fra ikke-britiske lande,* har skabt et nyt usikkerhedsmoment for den danske landbrugseksport. Om virkningerne af den engelske bacontold kan vel på forhånd kun siges, at det vil afhænge af de til enhver tid herskende markedsforhold, om og i hvilket omfang den vil blive båret af de danske producenter. Imidlertid har den britiske regering i en protokol, der blev underskrevet den 27. februar, givet den danske regering visse tilsagn. Blandt disse er der navnlig grund til at hæfte sig ved de indrømmelser, som vedrører den situation, som vil opstå, hvis den engelske regering skulle indføre kvantitative restriktioner på indførslen af dansk bacon. I tilfælde af, at en regulering af indførslen af bacon sker ved tildeling af individuelle kontingenter til ikke-britiske lande, har den britiske regering forpligtet sig til at rådføre sig med den danske regering om valget af basisperiode og til at tildele Danmark i det mindste den procent, der er

fastsat i den dansk-britiske handelsoverenskomst af 1933 som ændret ved overenskomsterne af 1938 og 1949, det vil sige 70–75 pct. af baconimporten fra ikke-britiske lande. Desuden skal tolden, der for dansk bacon ikke kan overstige 10 pct. af værdien, suspenderes, så længe de kvantitative restriktioner er i kraft.

Iøvrigt har den britiske regering forpligtet sig til på anmodning at optage forhandlinger med Danmark med henblik på at træffe passende afhjælpende foranstaltninger, såfremt der på noget tidspunkt skulle indtræffe begivenheder, som berører eller kan ventes at ville berøre forholdene på det engelske baconmarked på en sådan måde, at der tilføjes de danske producenter væsentlig skade.

Den ordning, der er truffet ved protokollen af 27. februar, skal forblive i kraft i 4 år fra den 1. oktober 1956, hvorefter den kan bringes til ophør af en af regeringerne med 6 måneders varsel.

Udførslen af de vigtigste landbrugsprodukter.[1]

	1. januar—13. maj 1955	1956
Smør, 1000 tons	41	41
Ost, 1000 tons	18	18
Bacon og flæsk, 1000 tons	113	82
Æg, 1000 tons	39	37
Hornkvæg, 1000 stk.	187	204

I de første ca. 4½ måned af 1956 (til 13. maj) er der sket visse forskydninger i *landbrugseksportens geografiske fordeling* i sammenligning med den tilsvarende periode i 1955. Af en uforandret smøreksport på 41 mill. kg aftog England 32 mill. kg mod 23 mill. kg i 1955, medens Vesttyskland kun købte 1.8 mill kg mod 8.4 mill. kg og Finland intet mod 3.2 mill. kg. Årsagen til denne udvikling er allerede nævnt. Osteeksporten, der androg 18 mill. kg ligesom i den tilsvarende periode i fjor, har også i år haft Vesttyskland som hovedaftager, og dette gælder i endnu højere grad ægeksporten. Medens den samlede ægeksport viser en mindre nedgang fra 39 mill. kg i 1955 til knap 37 mill. kg i 1956, steg eksporten til Vesttyskland fra 19 til næsten 23 mill. kg, hvorimod England i år kun har aftaget ca. 3 mill. kg æg mod over 10 mill. kg i 1955. Vesttyskland har også som sædvanligt aftaget hovedparten af eksporten af levende og slagtet hornkvæg. Af eksporten af bacon og flæsk, der i forhold til 1955 er formindsket med over 25 pct., er i år kun ca. 3 mill. kg afsat udenfor det engelske marked mod ca. 13 mill. kg i fjor. Til trods herfor er baconeksporten til England gået ned fra 99 til knap 79 mill. kg.

[1] Efter »Landbrugsraadets Meddelelser«.

LANDBRUGETS OVERENSKOMSTFORHOLD

Samtidig med at det voldsomme fald i smørprisen har bevirket en nedgang i landbrugets indtægter, er det lykkedes *landarbejderne* at opnå en forholdsvis større lønforhøjelse end den, arbejderne i de øvrige erhverv har fået ved mæglingsforslagets ophøjelse til lov den 13. april. Lønforhøjelserne angår dog direkte kun de landarbejdere, der er beskæftiget på de større gårde, som står i landbrugets arbejdsgiverforening. Det lykkedes ikke parterne selv at forhandle sig til rette om de nye overenskomster, men forligsmanden kunne den 20. april fremsætte et mæglingsforslag, som var anbefalet af både arbejdernes og arbejdsgivernes repræsentanter, og den 2. maj forelå meddelelse om mæglingsforslagets vedtagelse. For arbejdsgivernes vedkommende skete vedtagelsen dog kun med et forholdsvis ringe flertal, idet der blev afgivet ja-stemmer svarende til 141 mill. kr. i udbetalt arbejdsløn, medens nej-stemmerne repræsenterede 112 mill. kr. I Dansk Arbejdsmands Forbund skete vedtagelsen derimod med overvældende majoritet.

Ved den nye overenskomst, hvis gyldighedsperiode er 2 år, har landarbejderne opnået både *arbejdstidsforkortelse* og *lønforhøjelser*. Hidtil har arbejdstiden i landbruget været 54 timer ugentlig i sommerhalvåret og 48 timer i de øvrige 6 måneder, men efter overenskomsten skal arbejdstiden i det første år være 54 timer i 5 måneder og 48 timer i 7 måneder, i det andet år 54 timer i 4 måneder og 48 timer i 8 måneder. Dette betyder, at arbejdstiden det første år reduceres med 25 timer og det andet år med yderligere 25 timer i forhold til den hidtidige tilstand.

Lønforbedringerne for landarbejderne består dels i et lavtlønstillæg, dels i et generelt løntillæg, og bestemmelserne herom følger i hovedsagen loven af 13. april. Lavtlønstillægget, der også her varierer mellem 1 og 10 øre pr. time, har imidlertid meget større betydning i landbruget end i industri og håndværk, idet man må regne med, at langt den overvejende del af landbrugets arbejdskraft vil få det fulde lavtlønstillæg, medens kun en meget begrænset del af industriens arbejdere har så lave lønninger, at de kan opnå det fulde tillæg. Det generelle løntillæg andrager for mandlige arbejdere over 18 år 9 øre pr. time og for kvindelige arbejdere over 18 år 8 øre pr. time, heri indbefattet erstatning for tabt arbejdsfortjeneste i de uger, hvori der forekommer »søgnehelligdage«. For arbejdere under 18 år forhøjes normallønnen med 2 øre pr. time.

Da man som nævnt kan regne med, at de allerfleste landarbejdere vil få det maksimale lavtlønstillæg, kan *den samlede lønforhøjelse* for voksne mandlige arbejdere anslås til ca. 19 øre pr. time. Den samlede omkostningsforøgelse er af arbejdsgiverne beregnet til ca. 75 mill. kr. årlig eller ca. 650 kr. pr. arbejder, og den procentvise lønstigning som følge af overenskomsten til ca. 6 mod ca. 3 i industrien.

Arbejdsgivernes betænkeligheder ved at antage mæglingsforslaget fremgår ikke alene af, at et betydeligt mindretal stemte imod forslaget, men bevirkede også, at der inden dets fremsættelse blev ført en *forhandling mellem parterne og regeringen*. Under denne forhandling gav arbejdsgiverne udtryk for deres frygt for, at de med mæglingsforslaget forbundne merudgifter skal bringe landbruget i vanskeligheder, som kan medføre en nedgang i eksporten, og anmodede regeringen om den fornødne støtte fra statsmagtens side i en sådan situation. På denne foranledning afgav statsministeren en erklæring, der er optaget som tillæg til selve mæglingsforslaget, og hvori det hedder, at regeringen i påkommende tilfælde vil være villig til at forhandle med landbrugets hovedorganisationer med det formål at søge veje til afhjælpning af sådanne vanskeligheder.

UDENRIGSHANDEL OG VALUTASTILLING

Trods faldet i smørprisen og nedgangen i baconeksporten var *den samlede eksport* i januar kvartal noget større end i den tilsvarende periode i fjor, idet nedgangen i landbrugseksporten mere end opvejedes af forøget eksport af industriprodukter. Fremgangen i *industrieksporten* i sammenligning med januar kvartal 1955 androg godt 16 pct. En gennemgang af de enkelte hovedgrupper i handelsstatistikken viser stigende eksport på næsten alle områder, hvor eksporten er af nogen betydning. Den vigtigste undtagelse er eksporten af kødkonserves, der er gået ned fra 72 til 58 mill. kr. Særlig stærk var stigningen for transportmidler, hvor eksporten i januar kvartal i år udgjorde ialt 93 mill. kr. mod 41 mill. kr. i januar kvartal i fjor. Man må dog ikke drage for vidtgående slutninger af denne udvikling, idet det meget høje tal for denne gruppe i år for den væsentligste del skyldes eksport af nye skibe, og denne eksport ikke kan ventes at fordele sig jævnt over året.

For januar kvartal som helhed lå *importen* lidt lavere end i fjor, og i sammenligning med oktober kvartal 1955 var der en væsentlig nedgang. Importen af korn og kornvarer, af foderstoffer og af tobak viser betydelige stigninger (til gengæld var eksporten af korn og kornvarer mere end dobbelt så stor som i januar kvartal i fjor), men i de fleste andre varegrupper var importen mindre end i fjor. Specielt lægger man mærke til, at importen af brændselsstoffer, smøreolier m. v. trods den stærke prisstigning for kul og koks kun er steget fra 388 mill. kr. i januar kvartal 1955 til 391 mill. kr. i januar kvartal 1956. Denne ubetydelige stigning dækker over en væsentlig nedgang i de importerede mængder af fast brændsel, for stenkul med over en trediedel og for cinders og koks med ca. en femtedel. Der kan næppe være tvivl om, at der på dette og andre områder er tæret på de eksisterende lagerbeholdninger, og at en del af valutafrem-

gangen i de første 3 måneder af 1956 er sket på bekostning af lagerbeholdningerne, der som nærmere udviklet i det foregående nummer af »Økonomi og Politik« (se side 254) er en slags sekundær valutasererve.

Udenrigshandelen.
(Månedsgennemsnit i mill. kr.).

	Import	Eksport	Heraf:		Importoverskud
			Landbrugsprodukter	Industrivarer	
1953	573	508	320	165	65
1954	669	546	329	193	123
1955	675	599	345	228	76
1. kvartal 1955	682	585	350	208	97
2. – –	651	579	324	230	72
3. – –	652	570	323	219	82
4. – –	714	664	380	253	50
1. kvartal 1956	672	606	334	242	66

Nationalbankens netto- valutagæld formindskedes i januar kvartal med 109 mill. kr., og da de private bankers udenlandske tilgodehavender samtidig forøgedes med 41 mill. kr., blev den samlede valutafremgang i de tre måneder 150 mill. kr. Nationalbankens og de private bankers *samlede netto-valutagæld* udgjorde herefter kun 68 mill. kr. mod 412 mill. kr. i juni 1955. Fremgangen blev imidlertid brat afbrudt i april, da nationalbankens valutagæld forøgedes med næsten 70 mill. kr., og i første halvdel af maj fulgte en ny stigning i gælden på godt 55 mill. kr.; fra 15. til 31. maj bedredes stillingen dog påny med ca. 5 mill. kr.

Det er nærliggende at sætte valutaunderskuddet i månederne maj og april i forbindelse med *arbejdskonflikten,* der bl.a. medførte forsinkelser i landbrugseksporten og merudgifter i fremmed valuta til varernes transport ad store omveje, indtægtstab for skibsfarten o.s.v. Desuden kan det tænkes, at usikkerheden i forbindelse med hele overenskomstsituationen har medført betalingsmæssige forskydninger, der har virket i samme retning. Antagelig er det dog kun en del af valutaunderskuddet, der kan forklares på denne måde. En anden og på længere sigt mere alvorlig årsag må utvivlsomt søges i nedgangen i landbrugets eksportindtægter som følge af faldet i smørprisen, og man tør i det hele taget næppe regne med, at den nye stigning i valutagælden udelukkende er et eengangsfænomen.

Bankernes nettotilgodehavende i udlandet[1].

(Mill. kr.).

Ultimo	E.P.U.	U.S.-doll.	Can. doll. o. sfrcs.	Andre valutaer	Internat. inst. (netto)	Ialt national-banken	Private banker	Tilsammen
Dec. 1951....	÷266	267	4	106	÷ 91	20	÷54	÷ 34
Dec. 1952....	÷223	494	8	156	÷103	332	÷44	288
Dec. 1953....	÷432	669	8	172	÷ 91	326	÷33	293
Dec. 1954....	÷673	637	8	÷59	÷ 85	÷172	÷35	÷207
Jan. 1955....	÷666	647	7	÷63	÷ 84	÷159	÷11	÷170
Febr. —	÷703	563	6	÷59	÷ 60	÷253	15	÷238
Marts —	÷716	546	7	÷58	÷ 85	÷306	5	÷301
April —	÷758	537	7	÷47	÷ 71	÷332	18	÷314
Maj —	÷755	480	6	÷34	÷ 98	÷401	42	÷359
Juni —	÷848	474	6	÷22	÷ 66	÷456	44	÷412
Juli —	÷836	499	6	÷17	÷ 77	÷425	34	÷391
Aug. —	÷816	506	10	÷17	÷114	÷431	51	÷380
Sept. —	÷813	544	10	÷15	÷ 80	÷354	29	÷325
Okt. —	÷795	520	11	÷14	÷ 93	÷371	18	÷353
Nov. —	÷743	572	12	÷39	÷ 92	÷290	15	÷275
Dec. —	÷732	596	12	÷40	÷ 75	÷239	21	÷218
Jan. 1956....	÷682	598	11	÷40	÷ 75	÷188	26	÷162
Febr. —	÷677	628	10	÷37	÷ 87	÷163	40	÷123
Marts —	÷670	659	10	÷39	÷ 90	÷130	62	÷ 68
April —	÷687	592	8	÷40	÷ 72	÷199	57	÷142
Maj —	–	–	–	–	–	÷251	–	–

[1] Tallene i første kolonne angiver gælden til E. P. U. efter afregningen for den pågældende måned og tallene i den anden kolonne dollarbeholdningen med tillæg af tilgodehavende eller fradrag af skyldige dollarbetalinger til E. P. U.

PRISER OG LØNNINGER

Det danske *engrospristal* er i løbet af de første 4 måneder af 1956 steget med næsten 2 pct. Stigningen omfatter praktisk taget alle varegrupper med undtagelse af animalske levnedsmidler, hvor faldet i smørprisen er hovedårsagen til en nedgang i indekset på henved 5 pct. Indekset lå dog endnu i april lidt højere end for et år siden. De største stigninger finder man for vegetabilske levnedsmidler og for brændsel og mineralske olier, jvfr. nedenstående oversigt. På de internationale varemarkeder har korn- og foderstofpriserne været stigende, medens der har været prisfald for nogle metaller og gummi. Det bør også nævnes, at stigningen i fragterne synes at være ophørt. Fragtratetallet for april er beregnet til 179 (1949 = 100) mod 146 i april i fjor og 162 i gennemsnit for hele året 1955.

Engrospristallet.
(1935=100).

	April 1955	Dec. 1955	Jan. 1956	Febr. 1956	Marts 1956	April 1956	Ændring i pct. April 1955 -april 1956	Ændring i pct. Dec. 1955 -april 1956
Vegetab. levnedsmidler	355	348	352	354	361	371	+ 4.5	+ 6.6
Animalske levnedsmidler	311	335	322	325	332	319	+ 2.6	÷ 4.8
Foderstoffer	437	422	413	408	415	435	÷ 0.5	+ 3.1
Gødningsstoffer	235	239	242	244	246	247	+ 5.1	+ 3.3
Brændsel og mineralske olier	444	505	505	534	537	538	+21.2	+ 6.5
Jern, metaller og varer deraf.	328	345	346	349	351	350	+ 6.7	+ 1.4
Bygningsmaterialer (undt. træ)	262	270	279	279	279	279	+ 6.5	+ 3.3
Træ og papir	486	495	496	498	500	500	+ 2.9	+ 1.0
Tekstil og konfektion	333	330	330	332	332	333	-	+ 0.9
Huder. læder og skotøj	306	307	307	306	306	307	+ 0.3	-
Kemisk-tekniske varer	229	250	248	248	251	251	+ 9.6	+ 0.4
Engros-pristallet	350	360	358	362	366	367	+ 4.9	+ 1.9
Råvarer og halvfabrikata	406	424	423	431	435	442	+ 8.9	+ 4.2
Færdigvarer	323	330	327	329	333	331	+ 2.5	+ 0.3
Importvarer	416	432	431	439	440	441	+ 6.0	+ 2.1
Eksportvarer	309	370	349	349	343	326	+ 5.5	÷11.9

Prisudviklingen har i den forløbne del af 1956 været i høj grad *ugunstig for Danmark,* dels fordi importpriserne har været stigende, dels og især på grund af faldet i eksportpriserne. I sammenligning med december 1955 var prisindekset for importvarer i april gået op med ca. 2 pct., medens indekset for eksportvarer var faldet næsten 12 pct. Derimod var i forhold til april 1955 bytteforholdet næsten uændret, idet både import- og eksportvarer var steget ca. 5 pct.

Detailpristallet for april viste en ny opgang, der gør det sandsynligt, at pristallet for juli, der er lønregulerende, vil give arbejdere og tjenestemænd i hvert fald et nyt dyrtidstillæg til efteråret. Man kan ganske vist regne med, at faldet i smørprisen, der ikke var slået igennem i detailhandelen, da priserne til brug ved beregningen af aprilpristallet blev indsamlet, vil påvirke fødevareudgifterne i juli-pristallet i nedadgående retning, men på andre områder må der antagelig regnes med fortsat stigende udgifter. Bl.a. vil udgiften til skatter, der reguleres i juli-pristallet, formentlig gå op.

Pristalsbudgettet.

Kr.	April 1955	Juli 1955	Okt. 1955	Jan. 1956	April 1956	Ændring i pct. April 1955–april 1956
Fødevarer	4052	4191	4283	4347	4408	+ 8.8
Klæder, fodtøj, vask	1630	1674	1706	1721	1736	+ 6.5
Bolig	1015	1015	1015	1058	1058	+ 4.2
Brændsel, belysning	653	672	762	779	809	+23.9
Skatter ÷ børnetilskud	1068	1119	1119	1119	1119	+ 4.8
Sparebeviser	–	÷176	÷176	÷176	÷176	–
Kontingenter o. l.	760	760	760	761	772	+ 1.6
Anskaffelser og vedligeholdelse	589	599	605	608	611	+ 3.7
Spiritus, tobak, fortæring ude	926	934	934	938	938	+ 1.3
Hygiejne, kulturelle udgifter	1127	1141	1165	1177	1180	+ 4.7
Transport	355	358	362	364	364	+ 2.5
Iøvrigt	775	791	808	815	827	+ 6.7
Ialt	12950	13078	13343	13511	13646	+ 5.4[1]
Detailpristallet:						
Juli 1914=100	393	397	405	410	416	.
1935 gnstl.=100	229	231	236	239	241	.
Detailpristallet uden fradrag for sparebeviser:						
Juli 1914=100	393	402	410	415	419	.
1935 gnstl.=100	229	234	239	242	244	.
Særpristallet:						
Juli 1914=100	391	395	403	408	.	.
1935 gnstl.=100	228	230	235	238	.	.

Efter vedtagelsen af mæglingsforslaget om landarbejderoverenskomsterne manglede endnu *slagteriarbejderne* at få deres overenskomstforhold bragt i orden. Her fremsatte forligsmanden den 11. maj et mæglingsforslag, der med anbefaling fra begge sider blev sendt til urafstemning og vedtoges d. 23. maj. De samlede lønforbedringer er af størrelsesordenen 3 mill. kr. pr. år. Desuden har *statens tjenestemænd* opnået lønforhøjelser til et samlet beløb af ca. 51 mill. kr. i indeværende finansår og ca. 74 mill. kr. i 1957–58, og til forhøjelse af de kommunale tjenestemænds lønninger vil der medgå et lignende beløb. Lægges hertil de lønforhøjelser, arbejderne har fået ved de nye overenskomster, kommer man til en samlet årlig lønforhøjelse for arbejdere og tjenestemænd på antagelig noget over

[1] Uden fradrag for sparebeviser 6.7.

300 mill. kr. For industriarbejdernes vedkommende betyder de nye overenskomster en lønforhøjelse på henved 3 pct., og inklusive lønreguleringen efter januar-pristallet kan lønstigningen i år anslås til 4–5 pct. Da arbejdslønnen mange steder i udlandet er steget lige så stærkt eller stærkere, er der næppe sket nogen almindelig forringelse af den danske industris konkurrenceevne ved lønforhøjelserne.

DEN INDENLANDSKE LIKVIDITETSUDVIKLING OG RENTEFORHOLDENE

Nationalbanken forbedrede i januar kvartal sin valutastilling med godt 100 mill. kr., men samtidig reduceredes statens gæld til banken med ca. 175 mill. kr., og banken solgte obligationer for ca. 45 mill. kr. Det samlede resultat af disse bevægelser var en *noget formindsket likviditet.* I april skete der ingen ændringer i statens gæld til nationalbanken, og likviditeten formindskedes yderligere som følge af stigningen i valutagælden. Med forhøjelsen af tolden på tekstilvarer er der taget bestemmelse om, at *deponeringsordningen for tekstilvarer* gradvis skal afvikles. Det beløb, som importørerne har indestående i nationalbanken i henhold til deponeringsordningen, og som ultimo marts udgjorde 143 mill. kr., vil blive udbetalt efterhånden i løbet af 12 måneder.

	April 1955	Maj 1955	Dec. 1955	Jan. 1956	Febr. 1956	Marts 1956	April 1956	Maj 1956
Nationalbanken:								
Udenlandske tilgodeh., netto	÷332	÷401	÷239	÷188	÷163	÷130	÷199	÷251
Nettotilgodehavende hos staten	2376	2557	2469	2290	2476	2292	2293	2564
Obligationer og aktier	473	475	539	514	505	495	491	491
Seddelomløb	1986	1973	2217	2097	2075	2149	2102	2099
Foliokonto	363	488	441	391	522	365	343	512
Tilsammen	2349	2461	2658	2488	2597	2514	2445	2611
Forretningsbankerne:								
Kassebeholdning	762	921	914	802	860	816	780	
Obligationer og aktier	1186	1201	1157	1230	1275	1294	1295	
Udlån ialt	6021	5965	6179	6180	6116	6139	6179	
Indlån ialt	6702	6819	6850	6788	6983	6934	6932	
Sparekasserne:								
Obligationer og aktier	1452	1438	1416	1433	1441	1441	1419	
Udlån ialt	3614	3633	3655	3674	3686	3718	3750	
Sparernes tilgodehavende	4980	5011	4922	4968	5011	5049	5129	

Salget af statsobligationer har været stigende. Nettotilgangen af cirkulerende statsobligationer (pålydende værdi) var i januar kvartal 52 mill. kr., medens det tilsvarende tal for hele året 1955 kun var 57 mill. kr. Desuden steg omløbet af skatkammerbeviser fra 17 til 89 mill. kr., altså med 72 mill. kr. Nettotilgangen af cirkulerende kredit- og hypotekforeningsobligationer var noget mindre end i januar kvartal 1955, nemlig 126 mill. kr. mod 148 mill. kr. Obligationskurserne er ikke undergået nævneværdige ændringer i den forløbne del af 1956, men aktiekurserne har været stigende og ligger nu i gennemsnit ca. 16 pct. højere end på samme tidspunkt i fjor.

STATSFINANSERNE

Efter vedtagelsen af tillægsbevillingsloven for 1955–56 viser drifts- og anlægsbudgettet for dette finansår et *overskud* på godt 500 mill. kr., medens der for indeværende finansår kun er budgetteret et overskud på ca. 350 mill. kr. Af finansminister Kampmanns udtalelser ved tillægsbevillingsforslagets 3. behandling den 18. maj fremgik det imidlertid, at der allerede nu måtte regnes med, at dette overskud ville blive forringet med over 100 mill. kr., væsentlig som følge af højere udgifter til lønninger. Da valutasituationen efter den sidste tids udvikling ikke netop opfordrer til en lempelse af finanspolitikken, vil regeringen imidlertid bestræbe sig for, at der snarest gennemføres *besparelser* eller tilvejebringes *nye indtægter,* der i det mindste kan bringe overskuddet op på de oprindeligt budgetterede 350 mill. kr.

23.–5.–1956.

C.L.